

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus
Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat De Sacramentis, & Censuris

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Art. I. Qua ratione actus conjugalisis sit licitus?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40650

licentia audiendi confessiones ad beneplacitum concedentis, vel quamdiu ei placuerit, talis licentia expirat, siue concedens moriatur, siue ab officio amoveatur: Verum si omnibus indiscriminatim Regularibus ea licentia detur sub tali conditione, tunc ne appareat irrationabilis, & injusta, non est ita interpretanda, ut significet, dari licentiam, quousque ab ipso concedente revocetur; sed dari

licentiam quousque simpliciter a quolibet habente potestatem revocetur; atque adeo morte concedentis non expirat. Nec expirat, si detur licentia sub his terminis: Donec revoceatur. Immo nec si dicat concedens: Do licentiam audiendi confessiones, donec illam revocavero; quia, ut expiret, requirit revocationem; atque adeo non satis est mors concedentis.

Q U Æ S T I O VII.

De Usu, ac Debito conjugali.

Abstinendum esset ab hac questione, quæ plurima fert, a quibus aures pudicæ abhorrent. Verum quia *Omnia Munda Mundis*, ut loquitur Apostolus ad Titum cap. 1.; & quia Confessarii hac in re nosse debent, quæ licita sunt, & discernere inter lepram, & lepram, hoc est inter mortale, & veniale, ut plurima peccata devitent; ideo examinandum Primo, Qua ratione actus matrimonii sit licitus? Secundo, Quando sit debitus? Tertio, agemus de iis, quæ usum matrimonii impediunt. Quarto, de peccatis luxuriæ, quæ inter conjuges committi possunt.

ARTICULUS I.

Qua ratione actus conjugalis sit licitus?

- I. Ob quem finem exerceri possit actus conjugalis?
 - II. Vacat veniali culpa, illum exercere ad vitandum periculum incontinentiæ.
 - III. Consilium sanum est certis temporibus ab illo abstinere. Et regulariter est veniale post illum accedere ad Eucharistiam.
 - IV. Potest aliquando licitus esse in Ecclesia actus conjugalis; Et tunc Ecclesia non polluitur. At polluitur per effusionem seminis sacrilegam, qua non sit occulta, & fiat in ipso corpore Ecclesie.
- Pars VII.

V. Non tenetur conjux reddere debitum, quando alter est amens, aut ebrius.

VI. Ne ad vitam quidem tuendam licitum est procurare seminis effusionem; quamvis liceat eam non impedire, dum in somnis cæpit.

VII. Motus sensualitatis secundo primi sunt venialia, si proveniant ex causa venialiter mala citra periculum consensus.

VIII. Non resistere positive cogitationibus, & delectationibus impuris num sit mortale?

IX. Qui sine justa causa exercet actiones notabiliter in pollutionem influentes peccat graviter; peccat vero leviter, si raro, & per accidens in illam insuant.

X. Quacumque modicissima delectatio venerea deliberate quaesita, & admissa

missa non vacat lethali culpa.

XI. *In quo differat delectatio venerea a sensitiva non venerea?*

XII. *In aliquo sensu admitti potest, quod in re ex objecto venerea detur materia parvitas; non tamen in delectatione venerea.*

I. **Q**Uaeritur primo; Quo fine excendendus sit actus conjugalis, ut licite fiat?

Respondeo, juxta ea, quae diximus quaest. 3. a. 2. licitum esse usum conjugalem, non solum ob prolis generationem, & ad vitandam conjugis incontinentiam, (quod est indubitatum) sed etiam ad vitandam in se incontinentiam; & ad sanitatem corporalem aut recuperandam, aut conservandam; & ad conservandum amorem cum conjugate; & ob alium quemcumque finem extrinsecum honestum; ut communius docent Doctores: Non tamen ob solam delectationem inde capiendam: quod certe culpa veniali non vacat, ut constat ex proposito. 9. ab Innoc. XI. damnata. Ratio doctrinae est, quia actus conjugalis de se non est malus, ut est de fide; ergo licitum est eo uti ob finem honestum, sive ipsi intrinsecum, ad quem naturaliter est proportionatus; sive extrinsecum: non tamen ob solam delectationem; tum quia finis operationis humanae non debet esse bonum delectabile, sed bonum honestum; & abusus rei est, quaerere actum propter delectationem illi annexam; cum delectatio sit propter actum, non e converso actus propter delectationem; tum etiam, quia delectatio annexa operi conjugali mentem absorbet, nec liberam illam relinquit, ut se ad Deum convertat.

II. Ex hoc autem, quod actus conjugalis mentem absorbeat, ac veluti inebriet, docuit Sanch. lib. 9. disp. 9. non vacare culpa veniali illo uti ad

vitandam propriam incontinentiam, quando aliis mediis possumus stimulos carnis sedare: Sed communiter rejicitur: Hinc enim sequeretur, quod conjuges tenerentur sub veniali sejunctoro, quando non est spes generationis; cum enim tenerentur sub veniali non petere debitum, idcirco etiam sub veniali tenerentur vitare periculum proximum petendi, quod certe habetur in usu ejusdem tori. Ex ratio a priori est; quia nemo tenetur vitare peccatum per medium perfectius, quando potest illud vitare per medium ex se licitum, & honestum; cum non detur obligatio exequendi semper, quod perfectius est; ergo quamvis possit aliquis sedare stimulos carnis orationibus, & jejniis, nihilominus ad id non tenetur, sed potest illos sedare usu conjugali, qui, ut diximus, de se licitus, & honestus est; atque adeo ob talem finem illo uti nulla est inordinatio, & nulla culpa. Hinc Apost. 1. ad Corinth. 7., cum suavisset conjugibus, ut aliquando ab usu conjugali abstinere ad vacandum orationibus, subdit: *Iterum revertimini in idipsum, ne temerose Satanam propter incontinentiam vestram, hoc autem dico secundum indulgentiam, non secundum imperium.* Quod si culpa esset venialis ad vitandam incontinentiam uti tali medio, non posset Apostolus indulgere, ut ad illud revertantur Conjuges.

III. Quaeritur secundo; Quo tempore sit illicitus actus conjugalis?

Respondeo, non esse illicitum diebus festis, aut jejunii, nec die communionis, nec quo tempore uxor est gravida, aut prolem lactat, aut menstruum patitur, nec ante benedictiones nuptiales; quamvis consilium sit iis temporibus abstinere: Immo si ex nimia carnis concupiscentia debitum conjugale exigatur, videtur, regulariter loquendo, esse veniale ad Eucha-

riffiam deinde accedere, eo quod reddatur homo minus aptus ad dispositionem ex divino præcepto requisitam ad Eucharistiam ob illam mentis evagationem. Posset tamen sine culpa veniali communicare, si aut magna solemnitas, aut jubilæum, aut alia ratio exigat accessum ad Eucharistiam; aut si conjux non petiit, sed reddidit debitum, vel si recto sine illud petierit causa prolis.

IV. Quæritur tertio; Quo loco actus conjugalis sit illicitus?

Respondeo, in loco publico, seu coram aliis actum conjugalem, & actus impudicos inter Conjuges esse mortaliter illicitos, adhuc seculo scandalo; cum graviter rationi, decencie, & honestati humanæ dissonet ea coram aliis exercere; eo quod de se graviter ad venerem excitent aspicientes.

Dubium est; An in loco Sacro, vel benedicto actus conjugalis sit illicitus, & sacrilegus?

Affirmant Palud., & Tolet., eo quod per illum Ecclesia polluatur. Nam in cap. final. de Consecratione Ecclesia dicitur: *Si Ecclesia fuerit cuiuscumque semine, aut sanguinis effusione polluta.* Alii putant, tunc solum esse illicitum, quando sine necessitate exercetur; Videtur enim esse Ecclesiæ injuriosus: At si conjuges longo tempore maneant in Ecclesia conclusi, possent ad vitandam incontinentiam actum conjugalem exercere; quia non videtur in tali casu prohibitus ab Ecclesia. Ita Sanch. disp. 25., Azor., Avil. de Censuris part. 5. dub. 1.

Verius existimo cum Pontio, & Perez disp. 49. sect. 5. neque esse mortale, si conjuges in Ecclesia copulentur sine necessitate; nec Ecclesiam violari, aut pollui per actum conjugalem. Ratio est, quia nusquam id ab Ecclesia prohibetur, & in cap. cit. ubi dicitur, Ecclesia pollui per femi-

nis effusionem, sensus est de effusione feminis illicita; actus autem conjugalis non est illicitus: Sicut enim sola effusio sanguinis illicita, & injusta polluit Ecclesiam, & est sacrilega, non vero effusio justa; ita sola effusio feminis illicita eandem polluit, & est sacrilega. Ratio a priori est, quia illi actus habent speciem sacrilegii, quibus ex constitutione Ecclesiastica statutum est Ecclesiam manere pollutam, & reconciliandam esse; atqui nullum jus Ecclesiasticum statuit, locum sacrum pollui per effusionem feminis maritalem, ut late ostendit Perez loc. cit. Solum enim polluitur Ecclesia per effusionem feminis ex se illicitam, quæ sit peccatum mortale, & quæ sit publica; idest quæ ipsa confessione Rei in Judicio, vel evidentia facti in multorum notitiam devenit; & est quasi diffamata Ecclesia, & denigrata ejus reverentia, ut communiter docent cum Vasq. 1. secundæ disp. 98., Tolet., & aliis. Et enim sicut ob occulta crimina non potest injungi pœnitentia publica, ne delinquens injuriose diffametur; ita nec Ecclesia potest pollui ob delictum quodvis occultum; quia eadem inconvenientia sequerentur: Si ergo duo, vel tres, vel pauci homines scirent pollutionem in loco Sacro admissam, non per hoc talis Ecclesia deberet reconciliari, nec peccatum illud haberet rationem Sacrilegii.

Adde, pollui Ecclesiam per talem actum publicum factum intra corpus Ecclesiæ, non vero in Sacristia, aut in Cellis, seu Tribunis, ex quibus Principes, qui domos habent Ecclesiæ conjunctas, audiunt Sacrum, ex Sanch. loc. citat.

V. Quæritur quarto; An actus conjugalis sit illicitus tempore amentis?

Respondeo, quando ambo conjuges sunt amentes, separandi sunt, ne carnaliter jungantur; & peccat mor-

taliter, qui eos ad copulam incitaret. Ratio est, quia concurreret ad evidens periculum malæ educationis proli; siquidem ea careret parentibus, a quibus educari posset; Præterquam quod facile sequeretur abortus: Si tamen alter tantum ex conjugibus sit amens, licitum est alteri sanæ mentis petere ab illo debitum; nunquam tamen tenetur conjugi amanti debitum reddere; quia subiectum incapax usus rationis est etiam incapax tam usus domini, quam ipsius domini, quod supponit libertatem physicam; atque adeo invalide debitum exigit; cum debitum exigere sit usus domini. Propter eandem rationem non tenetur conjux reddere debitum alteri conjugi ebrio; Nisi tamen ad vitandam pollutionem, aut aliud grave damnum aliquando per accidens teneretur.

VI. Quæritur quinto; An aliquando sanitatis causa, vel ad vitam tuendam, liceat procurare seminis effusionem, distillationem, aut alterationem, hoc est notabilem commotionem spirituum vitalium generationi deservientium; saltem, si id fiat per media licita eo fine assumpta.

Respondeo, certum esse, quod nunquam id liceat; immo quod semper sit peccatum mortale; cum dicat Apost. i. ad Corinth. 7. *Neque fornicarii, neque molles Regnum Dei possidebunt.* Ratio communis est, quia in tantum ad sanitatem, vel vitam tuendam licitum est mittere sanguinem, secare manum, brachium, testes, &c. quia cum hæc sint partes individui, conveniens est in bonum individui ea ordinare, & velle, ut ea potius, quam totum individuum pereat: Contra vero semen non est proprie pars corporis, nec institutum ad bonum individui, sed ad prolem generandam, & propter naturæ propagationem; unde solum ad talem finem ordinari potest, non vero ad vitam, aut sa-

nitatem tuendam.

Huic rationi additur alia efficacior, quia scilicet in effusione seminis talis delectatio suboritur, ut si semel admittatur in aliquo casu eam esse licitam gratia sanitatis, vel vitæ, esse evidens, ac summum periculum, ne homines passione excæcati passim id sibi licere persuaderent. Unde luxuriæ vitia adversus commune bonum pullularent; quibus ut natura obviaret, jure merito talem actionem negavit, etiam ad vitam tuendam. Quod tamen non militat in amputatione reliquorum membrorum; eo quod dolor maximus inde confurgens etiam a necessaria, nedum a prodiga amputatione avertit.

Sicut autem non licet procurare seminis effusionem extra actum conjugalem; ita nec licet procurare commotionem notabilem spirituum vitalium generationi, seu seminis effusioni deservientium; quia talis commotio, seu alteratio est inchoata quædam pollutio, & ad pollutionis consummationem essentialiter ordinatur. Et idem dicas de distillatione, quæ per se conjuncta est cum notabili eorundem spirituum vitalium commotione. Solum licitum est, ut notat Sauch. lib. 9. disp. 17., ubi pollutio est in naturali fluxu, & in somnis capit, illam non impedire ob morbi periculum, cessante periculo consensus in delectationem; quia hoc non esset procurare, sed pati pollutionem.

VII. Quæritur sexto; An saltem motus sensualitatis aliquando culpa vacent?

Respondeo, certum esse, quod motus primo primi, sive sensualitatis sint, sive iracundiæ, &c. non sint peccata; cum in nostra potestate non sint: Motus tamen secundo primi, qui scilicet pravideri, & caveri potuerunt, neque sunt peccata, si proveniant ex causa habente ali-

aliquam honestatem, vel utilitatem; ut quando proveniunt ex auditione peccatorum turpium in confessione, &c. quia sunt nobis connaturales, & in nobis facile oriuntur ex infirmitate natura: Secus vero si proveniant ex causa nullam habente utilitatem, & honestatem; eo quod repugnent rationi, & incitant ad ulteriorem libidinem: Sunt tamen solum venialia peccata, si proveniant ex causa tantummodo venialiter mala, in qua prævideri, & præcaveri possunt, ut quando proveniunt ex verbis, ex lectione, vel aspectu curioso; dummodo non intendatur delectatio venerea, nec sit periculum consensus in illam. Ita Vasq., Henr., & alii apud Bonac. hic quæst. 4. punct. 7.

VIII. Dubium est, An peccet mortaliter, qui negative se habet circa tales motus sensualitatis, non impediendo, nec reprimendo illos, quando facile possunt reprimi, animum alio divertendo, etiam sine ullo gestu, aut motu corporis exteriori? Et idem quæritur de cogitationibus, & delectationibus illicitis.

Respondeo, communiter Doctores docere, esse peccatum mortale non resistere positive motibus, cogitationibus, & delectationibus impuris. Ratio est, quia in moralibus quodcumque voluntas non respuit, censetur illud admittere per consensum interpretativum, perinde quasi illud positive vellet; atqui positive velle tales motus, &c. citra omnem controversiam est peccatum mortale; ergo etiam negative se habere circa illos, & non resistere positive erit peccatum mortale.

Verum Pal. apud Tamb. lib. 10. in Decal. cap. 2. putat cum Cajet., Navar., Tolet. probabilius esse, quod non sit mortale illos turpes motus non reprimere; dummodo absit periculum pollutionis, aut ulterioris consensus.

Ratio est, quia cum hujusmodi motus sint naturales, & difficillimum sit omnes omnino coercere, sequeretur, quod nostra salus esset exposita periculis evidentissimis, si teneremur tales motus positive reprimere; hoc autem non est credendum de divina bonitate; ergo dicendum, quod ad id non teneamur: Aliter qui, verbi gratia, decumbens videret hos motus consurgere, deberet a cubitu abstinere, immo surgere, & aliquando se verberare; quod videtur durissimum. Præterea quilibet deberet eorum causas remove; unde ne tales motus excitentur, deberet sub mortali abstinere a colloquio, & aspectu fœminæ; quod communiter non admittitur. Hæc Pal., qui tamen fatetur cum communi esse veniale tales motus non reprimere, cum possis, nec excusationem habeas, cur non reprimas; quia negari non potest, motus hujusmodi esse deordinatos, & ad copulam incitare: Præterquamquod facile adest periculum ulterioris consensus; præsertim in iis, qui in hac materia sponte opiniones liberiores volunt sequi. Excusatio autem sufficiens non reprimendi positive esset, si actio illa, quam omittere deberes, ut reprimeres, sit tibi, vel alteri necessaria, aut utilis; ut est audire confessiones, mederi, studere, urbane loqui cum fœmina, equitare, &c., hæc enim, & similia licent, etiam si prævideatur securura pollutio, dummodo non intendatur, nec sit periculum consensus.

Dices: Exercere operationes, quæ notabiliter influunt ad pollutionem, vel commotionem spirituum, secundum se est mortale; ergo etiam non reprimere spirituum commotionem; nam id (præsertim in naturis calidioribus) est virtualiter eos acceptare, & velle causam notabiliter influentem in pollutionem.

Re-

Respondeo, concesso antecedente, negatur consequentia; primo, quia permittere non est acceptare, aut consentire; secundo, quia qui positive acceptat tales motus, vult causam notabiliter influentem in pollutionem; & ideo mortaliter peccat. Contra tamen qui negative se habet circa illos, non vult, quod notabiliter influant in pollutionem; quia huiusmodi motus si non acceptentur positive, non influunt notabiliter in illam; ergo quamvis sit culpa venialis, illos non reprimere positive, poterit tamen non esse mortale, si absit periculum consensus, quod in re tam lubrica non est facile declinare.

IX. Quæritur septimo; An semper sit mortale dare, vel non impedire causam pollutionis, distillationis, aut commotionis notabilis spirituum vitalium ad generationem deservientium?

Ante responsum præmitto, duplicem dari causam pollutionis; Alteram, quæ notabiliter, & per se in illam influit, ut est cogitatio vehemens de concubitu; (& ex Sanch., & Less. apud Tamb. lib. 7. cap. 3. §. 5. quælibet alia actio peccaminosa mortaliter in genere luxuriæ, ut sunt tactus, turpiloquia, oscula, aspectus, desideria, & alia huiusmodi, quando sunt peccata mortalia.) Datur præterea altera causa pollutionis per accidens, quæ non influit notabiliter in illam; ut est cibus, & potus superfluus, & aliæ actiones, quæ in genere luxuriæ sunt solum peccatum veniale; Verbi gratia, lectio curiosa, & vana turpium, turpiloquia, representationes, cogitationes, desideria, tactus, & alia huiusmodi, quando sunt venialia, sive ex indeliberatione, sive aliunde. Quare tactus levis manus ex joco, & vanitate, loqui verba amatoria, videlicet, Cor meum, Anima mea, ad Amorem vanum, non tamen libidinosum con-

ciliandum (ut notat Dian. part. 2. tract. 15. resol. 31.) ad pollutionem non nisi per accidens, & raro influunt, cum sint peccata venialia, si adsit periculum tam proprium, quam illius, ad quem verba diriguntur: Et idem dicas de potu calidorum, nec non de ebrietate, &c.; quæ quamvis sint mortalia, cum non sint mortaliter notabiliter, & per se influunt in pollutionem; Unde si ex iis prævideatur secutura pollutio, & non intendatur, ne est sit periculum consensus, non erunt nisi peccatum veniale contra castitatem, ut mox dicemus. His itaque præmissis

Dico primo cum communi apud Tamb., & Dian. loc. cit. Quoties cum voluntate deliberata absque urgenti necessitate, aut magna utilitate exercentur actiones ex natura sua turpes, & notabiliter influentes in pollutionem, seu per se tendentes ad actus venereos excitandos, toties peccatur mortaliter, etiamsi non intendatur pollutio prævisa, sive in somnis, sive in vigilia secutura. Ratio est, quia qui deliberate vult causam, vult etiam effectum necessario, vel quasi necessario inde provenientem. Dixi tamen, sine urgente necessitate, vel rationabili utilitate; nam si quis, verbi gratia, medeatur partibus venendis, excusatur a culpa, quamvis prævideat inde pollutionem secuturam, dummodo illam non intendat, nec sit periculum consensus.

Dico secundo; si sine necessitate, vel rationabili utilitate exercentur actiones leviter, & per accidens in pollutionem influentes, etiamsi illam prævideas, peccas solum venialiter, dummodo non intendas illam, & absit periculum consensus. Ita Vasq., Sal., Less., Bonac., Henr. apud Tamb., & Dian. loc. cit. Ratio est, quia intentum pollutio volita in causa est

ma

mala, in quantum est mala ipsa causa; sed causa pollutionis, ut supponimus, est solum mala venialiter, saltem in genere luxuriae; ergo talis etiam erit pollutio sequens, sive in somnis, sive in vigilia. Præterea, ut loquitur Sanch. lib. 9. disp. 45., obligatio vitandi pollutionem in causis, quæ per se, & proxime non ordinantur ad illam, non est obligatio gravis; eo quod non imputetur ad peccatum id, quod per accidens sequitur; cum operans illud potius patitur, quam agit.

Hinc excusatur a culpa, etiam veniali, exercens operationes per accidens in pollutionem influentes, si bona fide illæ appareant necessariae, vel utiles; immo etiam solum commodæ sive Animæ, sive Corpori. Unde studere, audire confessiones, cubare tali situ commodo, equitare ad recreationem, vel ad negotiandum, osculari juxta morem Patriæ, ne inurbanus videaris, loqui cum sceminis caute, vel etiam amicabiliter sine prava intentione, ne venialia quidem peccata sunt, etiamsi in iis prævideatur pollutio secutura citra periculum consensus.

Quæ diximus de causis influentibus in pollutionem, dicas de causis influentibus in distillationem, & in commotionem spirituum; quia commotio spirituum est præparatio ad pollutionem, vel distillationem, & distillatio ut plurimum cum voluptate fit, minori tamen, quam fiat pollutio; Quod si sine ulla prorsus delectatione libidinosa contingat, non adest obligatio tollendi ejus causas; ut iidem Doctores docent apud Tamb.

X. Quæritur ultimo; Utrum in venerea delectatione detur materiæ parvitas, quæ a mortali excuset?

Respondeo, docuisse nonnullos apud Mendo in Statera dissert. 5. quæst. 7. dari aliquando parvitatē materiæ

in re venerea: Verbi gratia, si quis procuret levem aliquam distillationem, vel spirituum commotionem, aut si ob levem delectationem carnalem legat libros obscenos, aut obscene loquatur, alios tangat, osculetur, &c.

Communissima tamen sententia docet, in re venerea quamcumque modicissimam delectationem deliberate quæsitam, aut admittam esse peccatum mortale. Unde Pater Claudius Aquaviva, & deinde Congregatio IX. decreto IX. præcepit in virtute Sanctæ obedientiæ, ne nostri contrariam sententiam docerent: Præterquam quod multi apud Mendo in Epitome V. *Luxuria* putarunt, contrariam sententiam a Clem. VIII. damnatam esse: Et ratio doctrinæ est, quia quælibet delectatio venerea ex se ordinatur ad copulam, a qua suam malitiam desumit, & est incitativa ad majorem delectationem, cum fiat ex motu feminis, & commotione spirituum vitalium generationi deservientium; ergo quælibet modicissima delectatio venerea est peccatum mortale; Sicuti enim qui positus supra præcipitem, & lubricam viam, si vellet quatuor tantum passus descendere, & non amplius, exponeret se periculo manifesto ruendi in præceps, ob summam difficultatem sistendi gradum in proclivi; Ita qui quærit, aut acceptat quamcumque modicam veneream delectationem, amat periculum manifestum labendi ulterius in majorem delectationem, ob summam difficultatem sistendi gradum in via tam lubrica, & præcipiti; & idcirco mortaliter peccat: Nam, ut ait Scriptura, *Qui amat periculum, peribit in illo*; Et propterea oppositam sententiam Verricelli apud Mendo in Statera vocat omnino improbabilem, temerariam, scandalosam, ac forte graviore censura dignam. Hinc proscrip-

pta

pta fuit ab Alex. VII. thesis 40., quæ habet: *Est probabilis opinio, quæ dicit esse tantum veniale osculum habitum ob delectationem carnalem, & sensibilem, quæ ex osculo oritur, secluso periculo consensus ulterioris, & pollutionis.* Esto enim proscripita hæc thesis non sit eadem cum thesi, quam impugnamus; ex ea tamen videtur satis colligi hujus improbabilitas.

XI. Notandum itaque, delectationem veneream a non venerea in hoc discriminari, quod venerea sentitur in carne cum commotione spirituum vitalium circa partes libidinosas, eo quod oriatur ex motu seminis descendenti ad partes obscenas: Contra vero non venerea habetur ex visu, tactu, &c. ob proportionem, & conaturalitatem objecti cum organo talium potentiarum; ut quando videtur hortus, ædificium, aut alia res pulchra, vel quando tangitur flos, aut alia res blanda: Quare si consimilis delectatio haberetur in visu faciei alicujus feminae, quæ habetur in visu pulchræ picturæ, certe non esset peccatum, saltem mortale, sic in tali aspectu delectari. Sed difficillimum est ad tales aspectus non commoveri spiritus, & non subnasci delectationem veneream circa partes libidinosas; nam sicut palca ad præsentiam ignis statim incenditur, quia ignis est virtus physica, quæ ad præsentiam passivi dispositi non potest non agere; ita ad aspectum aliquorum objectorum physice noster sanguis ebullit, & spiritus commoventur, ita ut impossibile sit non sentire delectationem veneream: Quis enim adeo stipes, & truncus, ut citra hanc delectationem posset inspicere partes obscenas alterius sexus humani? Quare sicut inspicere tales partes data opera, procul dubio est peccatum mortale; quia per se talis aspectus influit in delectationem veneream, & im-

possibile est illam non sentire; ita proflus si inspiciendo vultum feminae, consimilis delectatio venerea sentiatur, procul dubio erit pariter mortale illam admittere, aut procurare; quavis talis aspectus non per se influat in delectationem veneream, sicut aspectus partium obscenarum. Quod si absque tali delectatione, & absque periculo femina inspiciatur, peccatum mortale non committitur; & plerumque nec veniale, si nec periculum leve sit ullius culpæ: Sicut etiam nec veniale peccatum committitur, si ob finem honestum ea fiant, ex quibus motus sensualitatis, & commotio spirituum consurgunt, delectatio tamen venerea nec quaratur, nec admittitur.

XII. Demum advertit Mendo in Epitome loc. cit., quod stringere, verbi gratia, pedem feminae, tangere ejus manum, necnon ex curiositate cernere congressum animalium, aut eorum pudenda tangere, & similia, si fiant, quando leviter influit in delectationem, aut sunt leve periculum illius, sint dumtaxat peccatum veniale in communi sententia, eo quod leve periculum peccati gravis non possit esse peccatum grave. Hinc tamen non sequitur, dari parvitatem materiæ in delectatione venerea, cum supponamus in talibus actionibus nullam omnino veneream delectationem aut intendi, aut admitti posse. Immo neque sequitur, dari parvitatem materiæ in re venerea; nam hujusmodi actiones sic explicatæ non debent dici res venereæ, ut multi docent: Quod si cum nonnullis dicatur, hujusmodi actiones esse res ex objecto venereas, concedi potest in tali sensu, dari in re venerea parvitatem materiæ cum Carden., Sanch., Gran., & aliis; dummodo fixum sit, in delectatione venerea parvitatem materiæ non dari.